

MAGYAR PEDAGÓGIAI BIBLIOGRÁFIA 1921—1944

A hazai tudományos életben fontos szerepet tölt be a "Magyar Könyvészet 1921—1944" című sorozat, amely az ebben az időben Magyarországon kiadott nyomtatott könyvek szakosított jegyzékét adja. 1985-ös évszámmal jelent meg a III. kötet. Az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai ezt is kitűnő munkával állították össze.

Az új kötet a társadalomtudományokkal foglalkozó anyag második részét tartalmazza, a jogi, közigazgatási, népjóléti és néprajzi művek mellett a pedagógiai könyveket regisztrálja. Ezt a részt Zibolen Endre készítette.

E vaskos kötetnél nagy segítséget kapott kezébe a két világháború közötti hazai neveléstudomány, tanügy, közoktatáspolitikai, iskolatörténet, elméleti és gyakorlati pedagógia kutatója. Pontos eligazítást kap az összes ekkor kiadott ilyen témájú könyvről, megtalálja itt az egyes művek pontos könyvészeti adatait, de még azt is, hogy az Országos Széchényi Könyvtárban milyen számon kérheti ki ezeket. Az egyes köteteken túl pontos és részletes tájékoztatást kapunk a különféle sorozatokról, de a gyűjteményes kötetekben levő egyes tanulmányok címeiről és szerzőiről is tudomást szerezhetünk a szerkesztő gondos, lelkiismeretes és áprólékos munkája nyomán.

Az Egyetemes Tizedes Osztályozás szerint a 37-es szám a pedagógiáé. A kötetben "Nevelés és oktatás. A szabad idő felhasználása" cím alatt a 451—667. oldalakat foglalja el ez az anyag.

A pedagógiai könyveknek a decimális rendszerben már korábban kialakított csoportosítása eléggé sajátlagos (nem biztos, hogy a neveléstudomány képviselői minden vonatkozásban helyeselnék ezt a rendszerezést), de gyakorlatilag megfelelőképpen eligazító.

Az első fejezet "A nevelés és oktatás kérdései általában" címet viseli, további tagolás nélkül. A következő fejezetcím: "Neveléstudomány. A nevelés alapformái", amely alatt a következő csoportosítás található: Általános művek. Köznevelés. Közoktatás. Iskolapolitika. Nevelési ideálok. Eszmei-politikai nevelés. Erkölcsi nevelés. Neveléslélektan. Családi nevelés. A szülők

és az iskola kapcsolata. Intézeti nevelés. Iskolai nevelés. Óvodai nevelés.

Tagolatlan nagy fejezet a folytatás: "Neveléstörténet. Az oktatásügy története". A következő — "Az oktatás és nevelés szervezeti kérdései" — című fejezet bőséges anyaga így csoportosult: Általános művek. Tanszemélyzet. Pedagógusképzés és -továbbképzés. Pedagógusszervezetek. Didaktika. Oktatási formák és módszerek. Szakdidaktika. Iskolaegészségügy. Diákélet. Diákszokások. Diákszervezetek.

Ugyancsak igen gazdag tartalmú az "Iskolafajták. Iskolán kívüli nevelés és oktatás" címet viselő fejezet, e tartalommal: Általánosan képző iskolák. Iskolán kívüli nevelés és oktatás. Különleges csoportok nevelése és oktatása. Gyógypedagógia. Nemzetiségi oktatás. Szakképzés, szakiskolák. Felsőoktatás. Egyetemek, főiskolák. Tudományos képzés.

Ezzel zárul a bibliográfia pedagógiai anyaga.

*

Érdekes időtöltés lapozgatni ezt a terjedelmes bibliográfiát, a címek sokasága között tallózni, a szerzők neveit, a témákat böngészgetni. A XX. századi magyar neveléstörténet jelentős korszaka volt ez a negyedszázad — ez kétségtelen; az új bibliográfia többezernyi könyvcíme is ezt sugallja. Jelentős korszak volt, sok fényvel és sok árnyékkal (mint általában minden egyes történelmi korszak).

Itt sorakoznak e bibliográfia lapjain a kiemelkedő nevelélmélet-tudósok — Fináczy Ernő, Nagy László, Imre Sándor, Weszely Üdön, Prohászka Lajos és mások — művei; jelentős közoktatás-politikusok — például Kornis Gyula, Klebelsberg Kunó — kötetei; az intézmények, a tantervek, az oktatási-nevelési módszerek korszerűsítésének sok-sok dokumentuma, a gyermek és ifjú jobb, egyre alaposabb tudományos megismerésének könyvei, a pedagógusképzés korszerűsítésének számos kiadványa éppen úgy, mint az osztatlan népiskolák, a falusi tanítók helyzetével, súlyos problémáival foglalkozók, a középiskolák profilját, zártságát vagy nyitottságát tárgyalók, a "numerus clausus"-t magyarázók, a Turul Bajtársi Egyesületet népszerűsítők, vagy éppen ez a nyomtatvány: Országos Magyar Diáknyomorenyhító Akció Évkönyve.

Csupán címként szerepel a fejezetek között ez: "Tankönyvek", alatta a tájékoztatás: "Az alsó- és középfokú oktatás tankönyvei önálló kötetben jelennek meg".

Nem világos, hogy miért e pedagógiai anyagot tartalmazó részbe, a 37-es szám alá került "A szabad idő felhasználása" című fejezet. Sokféle könyv cí-

me szorong itt tarka forgatagban egymás mellett: a felnőttek részére szervezett különféle olvasóköri, kaszinói, dalárdák, "polgári kör"-ök kiadványai, mint például a Békés megyei Nyugdíjasok Társadalmi Egyesülete, a Fészek Művész Klub, a Felsőszabolcsi Gazdakör, a Győri Mozdonyvezető-kör, a Hétfői Tarokk Társaság, a Magyar Amateur Mágusok Egyesülete nyomtatványai, értesítői, füzetei. Mi közülük ezeknek a pedagógiához, a tanúgyhöz?

Hasonlóképpen nem éppen logikusnak tűnik, hogy a kötet néprajzi részében kapott helyet a "Nőkérdés" című anyag. Bebel "A nő és a szocializmus" című könyve éppen úgy itt -- a folklórban, a népmese és a népdal szomszédságában -- található, mint Evva Gabriella "A magyar nőnevelés két úttörője" című munkája a Karacs-lányokról, Sáfrán Györgyi ismert szép könyve Zirzen Jankáról, azután Schwarcz Etel tanulmánya, a "Nőnevelés és oktatás a XIX. században Magyarországon" és más hasonlók.

x

Az Országos Széchényi Könyvtár jóvoltából az 1921–1944 között megjelent pedagógiai témájú könyvek és más önálló nyomtatványok teljes bibliográfiáját veheti kezébe az e korról foglalkozó neveléstörténeti-neveléstudományi kutató, a művelődéstörténeti problémák és érdekességek iránt fogékony olvasó. Sokoldalúan hasznosítható, ezután már nélkülözhetetlen munkaeszköz birtokába jutottunk.

Mészáros István

M. NÁDASI MÁRIA: EGYSÉGESSÉG ÉS DIFFERENCIÁLTSÁG A TANÍTÁSI ÓRÁN

Korszerű nevelés. A Magyar Pedagógiai Társaság sorozata

Budapest, 1986. Takönyvkiadó. 152 oldal

Az utóbbi időben egyre több szó esik az oktatásban a differenciálás szükségességéről, a tehetséggondozásról, a lemaradó tanulók felzárkóztatásáról. A közvéleményben a differenciálás mintha azonosulna ezekkel, s az órán kívüli lehetőségek keresésével.

Tantervi céljaink eléréséhez a tanulók túlterhelés nélküli, egyénre szabott fejlesztéséhez ma már elengedhetetlen a differenciálás a tanítási órán. A didaktikai szakirodalom sajnos sokszor csak az elvi kérdések tisztázásáig jut, s így nem segít igazán a pedagógiai gyakorlatnak. A pedagógusok többsé-